

сфері, а також налагодження механізму довіри до постачальників аутсорсингу потребують подальшого розвитку.

Література

1. Чи корисно ходити на сторону або Що таке аутсорсинг? [Електронний ресурс] // Аудиторсько-консалтингова Корпорація «Глобал Консалтинг». — 2013. — Режим доступу до ресурсу: <http://gc.ua/uk/businessnews/chi-korisno-xoditi-na-storonu-abo-shho-take-autsorsing/>.

2. Бравар Жан-Луи. Эффективный аутсорсинг: понимание, планирование и использование успешных аутсорсинговых отношений / Ж.-Л. Бравар, Р. Морган; пер. с англ. В. Денисов. — Д.: Баланс Бизнес Букс, 2007. — 260 с.

3. Хейвуд Дж. Брайан. Аутсорсинг: в поисках конкурентных преимуществ / Дж. Б. Хейвуд; [пер. с англ.] — М.: Издательский дом «Вильямс», 2001. — 176 с.

4. Зорій, О. М. Особливості застосування аутсорсингу [Текст] / Оксана Миколаївна Зорій, Тетяна Вікторівна Коваленко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. — Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. — Том 14. — № 3. — С. 18–28. — ISSN 1993-0259.

5. Електронний ресурс: https://shen.ua/ua/rinok_autsorsa_proгнози_2019.

6. Поплюйко А. М. Бухгалтерський аутсорсинг: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні / А. М. Поплюйко. // Фінанси, облік і аудит. — 2011. — №18. — С. 335–340.

7. Пилипенко О. І. Аутсорсинг бухгалтерських послуг: розгляд договірних аспектів. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр. 2019. №3. С. 30-39. Doi: 10.31767/nasoa.3.2019.03.

ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

***Колос І.В., канд. екон. наук, доцент
Щербак Ю.М.***

Сучасні умови функціонування суб'єктів господарювання і виклики трансформації економічного середовища вимагають якісно нових підходів до оцінки фінансової стійкості, встановлення й обґрунтування чинників впливу на рівень аналітичних показників в системі фінансового управління. Виняткового значення набуває встановлення переліку коректних кількісних і якісних індикаторів з фокусуванням на стабільність і надійність перспективного розвитку підприємства як партнера в бізнес-середовищі, його спроможність

маневрувати фінансовими ресурсами для забезпечення бажаного / цільового результату діяльності. Актуальність проблеми посилюється щодо різноаспектності складників облікової політики і їх призначення, зокрема, формування якісного інформаційного забезпечення управління підприємством. Тому важливого значення набуває вивчення сучасного стану розвитку методології обліку, перегляд, активний пошук та узагальнення інформації щодо обґрунтування взаємозв'язку і впливу між обліковою політикою і рівнем фінансової стійкості сучасного підприємства.

Перед обліковою науковою спільнотою постає завдання коректного оцінювання. Вимірювання стає першочерговим завданням менеджменту. Виникає об'єктивна необхідність відбору ключових показників (індикаторів) для раціонального встановлення і відслідковування динаміки і рівня фінансової стійкості. Вагомість проблематики пов'язано зі своєчасним встановленням нетипових ситуацій і станів з фокусуванням на можливість постійного відслідковування рівня фінансової стійкості підприємства.

Мета роботи полягає в систематизації теоретичних і прикладних аспектів методичної складової облікової політики підприємства й обґрунтування її впливу на рівень показників оцінювання фінансової стійкості.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких наукових завдань:

- на основі аналізу опублікованих праць дослідників виокремити складники облікової політики сучасного підприємства з позиції обліково-аналітичного забезпечення ухвалення економічних / управлінських рішень;
- за результатами вивчення чинних нормативно-правових актів і спеціальних фахових видань щодо вітчизняного і зарубіжного досвіду з проблем аналізу фінансової звітності встановити перелік пріоритетних показників оцінювання фінансової стійкості підприємства;
- обґрунтувати вплив обраних елементів методичної складової облікової політики за окремими об'єктами обліку на рівень фінансової стійкості підприємства.

В ході дослідження використано такі методи і прийоми: наукового інформаційного пошуку і когнітивний метод (для узагальнення складників облікової політики підприємства; для систематизації показників фінансової стійкості); критичного аналізу й узагальнення теоретичних досліджень, методи і прийоми структурно-логічного аналізу, групування, системний метод (для систематизації методів оцінювання окремих об'єктів бухгалтерського обліку; для відбору пріоритетних показників оцінювання фінансової стійкості підприємства; для формування інформаційної моделі розрахунку аналітичних показників фінансової стійкості); дедукції, системного аналізу (для встановлення й обґрунтування формату управлінського звіту); експериментального методу (при апробації запропонованих теоретичних і методичних положень). Водночас використано загальнонаукові методи наукових досліджень — аналіз, синтез, індукція.

Теоретичною основою наукового дослідження слугували сучасні друковані наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері обліку і менеджменту, опубліковані статті в наукових збірниках і періодичних виданнях, ресурси мережі Інтернет з проблематики бухгалтерського обліку і звітності підприємства, фінансового аналізу й обліково-аналітичного забезпечення менеджменту, а також базу даних, що зібрано в процесі виконання науково-дослідної теми «Методологічні особливості системи обліку, аналізу та контролю результатів функціонування підприємств харчової промисловості на засадах ощадливості».

Результати дослідження.

Відповідно до чинного законодавства бухгалтерський облік кожним суб'єктом господарювання ведеться з дотриманням визначених принципів, методів, процедур, які встановлюються обліковою політикою підприємства. Для раціональної організації системи бухгалтерського обліку на підприємстві все більшого значення набуває облікова політика як інструмент регулювання організаційних, методичних, методологічних, технічних, технологічних аспектів обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Дефініцію «облікова політика» визначено в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1, ст. 1]. Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку (IAS) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» закріплено таке визначення облікової політики — певні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності [2, с. 2]. Розкриття облікової політики в частині методів оцінювання і їх суттєвих змін відповідно до принципу безперервності розглядається як невід'ємний складовий елемент фінансової звітності [3, п. 24].

Положення облікової політики сучасного підприємства як інструмента обліково-аналітичного забезпечення має бути спрямовано на розкриття інформації [1, ст. 4, ст. 8 п. 5; 2, с. 4–5; 3, п. 16–19]:

- зіставної на підставі неухильного дотримання, насамперед, принципів безперервності, обачності, нарахування та відповідності доходів і витрат та інших принципів;
- суттєвої, що обумовлено визнанням, оцінюванням, фіксуванням, відображенням, розкриттям та консолідацією даних;
- достовірної через дотримання принципу історичної (фактичної) собівартості під час оцінювання за ціною придбання чи вартістю виготовлення.

Реалії сьогодення вимагають від суб'єкта господарювання здійснювати розроблення облікової політики з фокусуванням на задоволення інформаційних потреб, в першу чергу, керівництва і менеджменту і враховувати багатовекторність обліково-аналітичного забезпечення. Огляд наукових

публікацій вітчизняних і зарубіжних дослідників надав можливість зробити висновок про дискусійність виокремлення коректних напрямів / аспектів / елементів формування облікової політики:

➤ основні аспекти: організація, методологія, технологія обліку [4, с. 154–167, 5, с. 44–50];

➤ взаємопов'язані системи: фінансовий облік, управлінський облік, стратегічний облік, податкові розрахунки, аналітичне забезпечення [5, с. 44–48; 6, с. 114–168; 7, с. 19–28; 8, с. 203–204; 9, с. 7–17; 10, с. 46–47].

В межах дослідження прийнято враховувати зазначені основні аспекти і взаємопов'язані системи. Так, в межах організаційного аспекту доцільно передбачити організаційну побудову облікового підрозділу з визначенням його місця в структурі управління підприємством, а також взаємодії зі структурними підрозділами і конкретними виконавцями, а також зацікавленими сторонами у співпраці з підприємством. За технологічним аспектом визначається технологія відображення результатів господарських операцій і узагальнення їх у звітності. Найскладнішим і найвідповідальнішим є формування облікової політики за аспектом «Методологія», де визначаються і закріплюються способи ведення за взаємопов'язаними системами фінансового обліку, управлінського обліку, стратегічного обліку, податкових розрахунків та аналітичного забезпечення об'єктів, які мають альтернативні способи відображення. Перелік вичерпних альтернатив затверджено відповідними нормативно-законодавчими актами. В табл. 1 представлено фрагментарну систематизацію альтернативних варіантів методологічного аспекту щодо окремих об'єктів обліку.

Таблиця 1. Альтернативні варіанти методологічного аспекту облікової політики підприємства (фрагментарно)

Об'єктів обліку	Методологічний аспект облікової політики	Альтернативні варіанти
Активи, Необоротні активи, Основні засоби, ПСБО 7	Строк корисного використання об'єкта основних засобів	Встановлюється підприємством самостійно
	Порядок визначення ліквідаційної вартості основних засобів	Встановлюється підприємством самостійно
	Вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів	Можуть установлюватися підприємством самостійно
	Методи амортизації основних засобів	✓ прямолінійний; ✓ зменшення залишкової вартості; ✓ прискореного зменшення залишкової вартості; ✓ кумулятивний; ✓ виробничий

Об'єктів обліку	Методологічний аспект облікової політики	Альтернативні варіанти
	Методи амортизації інших необоротних матеріальних активів	✓ прямолінійний; ✓ виробничий; ✓ нарахування амортизації в межах 50 % амортизації в першому місяці використання об'єкта і решти 50 % вартості в місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом (стосовно малоцінних необоротних активів і бібліотечних фондів); ✓ метод нарахування 100 % вартості в першому місяці використання об'єкта (стосовно малоцінних необоротних активів і бібліотечних фондів)
	Переоцінка необоротних активів	Встановлюється підприємством самостійно
	Величина вартісного критерію належності матеріального активу до малоцінних необоротних активів	Встановлюється підприємством самостійно
Активи, Оборотні активи, Запаси, ПСБО 9	Одиниця обліку запасів	✓ найменування; ✓ однорідна група (вид)
Активи, Оборотні активи, Запаси, ПСБО 9	Порядок обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат	✓ віднесення прямо до первісної вартості придбаних запасів; ✓ застосування окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат; ✓ оцінка товарів за цінами продажу та окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат (на підприємствах роздрібною торгівлі)
	Методи оцінки вибуття запасів	✓ ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; ✓ середньозваженої собівартості; ✓ собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); ✓ нормативних витрат; ✓ ціни продажу
	Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	✓ за звітний місяць; ✓ на дату операції

Об'єктів обліку	Методологічний аспект облікової політики	Альтернативні варіанти
Зобов'язання, ПСБО 11	Створення забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат і платежів	✓ на виплату відпусток працівникам; ✓ на додаткове пенсійне забезпечення; ✓ на виконання гарантійних зобов'язань; ✓ на реструктуризацію; ✓ на виконання зобов'язань за обтяжливими контрактами
Дохід, ПСБО 15	Методи оцінки ступеня завершеності операції з надання послуг	✓ вивченням виконаної роботи; ✓ визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані; ✓ визначення питомої ваги витрат, понесених підприємством у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній вартості таких витрат
Витрати, ПСБО 16	Методи калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	Самостійно обираються підприємством
	Перелік і склад статей калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	Самостійно обираються підприємством
	Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат	Самостійно обираються підприємством
	Бази розподілу загально-виробничих змінних та розподілених постійних загальновиробничих витрат	✓ години роботи; ✓ заробітна плата; ✓ обсяг діяльності; ✓ прямі витрати; ✓ тощо

* Джерело: самостійно систематизовано І.В. Колос на підставі чинних П(С)БО

Отже, створення облікової політики на підприємстві є досить трудомістким процесом, спрямованим на врахування унікальності функціонування і водночас розкриття достатньої й достовірної інформації у звітності. Формування статей фінансової звітності здійснюється відповідно до вимог Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, які передбачають можливість обрання з числа дозволених альтернатив і застосування певних методів щодо оцінювання активів, зобов'язань, доходів, витрат та фінансових результатів. Залежно від обраних методів, показники фінансової звітності можуть мати різні значення. Саме тому для забезпечення об'єктивної й неупередженої інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства, доцільно ретельно вивчати й виважено підходити до визначення й закріплення окремих методів в обліковій політиці.

Порядок аналізу фінансового стану підприємства, зокрема фінансової стійкості, в Україні регламентується нормативними документами, які затверджено такими державними органами як:

1. Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій [11, 12];
2. Міністерство фінансів України [13];
3. Міністерство економіки України [14];
4. Фонд державного майна України [13];
5. Державна податкова адміністрація України [15];
6. Центральна спілка споживчих товариств України [16].

Одним з дискусійних питань є визначення сукупності коректних аналітичних показників з подальшим виокремленням серед них переліку пріоритетних з позиції зацікавленої сторони або обґрунтування економічного / управлінського рішення. В табл. 2 узагальнено перелік показників, які може бути обрано для проведення аналізу фінансової стійкості підприємства. Розгляд і вивчення чинних нормативних актів і опублікованих рекомендацій в наукових працях дослідників, де визначено перелік показників аналізу фінансового стану підприємства і алгоритм їх розрахунку дозволив зробити такі висновки:

1. Відсутність єдиної прийнятої назви окремих показників (зокрема, коефіцієнт автономії визначено як коефіцієнт незалежності [11], коефіцієнт платоспроможності [13], коефіцієнт фінансової автономії [14], коефіцієнт забезпеченості власним капіталом [16], коефіцієнт абсолютної автономії [17, с. 140]).

2. Перелік показників для оцінювання не є тотожний (підприємством може бути використано понад 40 показників для оцінювання [12, п. 3.1], в наукових працях дослідників від 6 показників [18, с. 196] до 32 індикаторів [19, с. 250]). Деякими дослідниками запропоновано виокремлювати показники-стимулятори і показники-дестимулятори [18, с. 196].

3. Формула для розрахунку окремого показника може мати деякі відмінності / особливості.

4. Вагомість показників визначається метою (аспектом) проведення аналізу фінансового стану підприємства.

В межах виконаного авторського дослідження запропоновано обрати доцільну сукупність пріоритетних показників оцінювання фінансової стійкості підприємства:

- коефіцієнт фінансової незалежності (автономії);
- коефіцієнт фінансової стійкості;
- показник фінансового левериджу;
- коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- коефіцієнт фінансової залежності;
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу.

Таблиця 2. Узагальнення показників оцінювання фінансової стійкості підприємства

Автор Назва показника	Методика [11]	Методика [12]	Положення [13]	Методичні рекомендації [14]	Методичні рекомендації [15]	Методичні рекомендації [16]	Дехтяр Н.А., Дейнека О.В., Черні- говець К.В. [18]	Косарева І.П., Удовика Є.М. [19]	Мороз Ю.Ю. [17]	Лишенко М.О. [20]	Слободян Н.Г. [21]	Кількість згадувань	Частотність згадувань, %
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	+		+	+		+	+	+	+		+	9	75,0
Коефіцієнт забезпеченості власним капіталом (автономії)						+				+		2	16,7
Коефіцієнт фінансової стійкості		+		+		+		+		+	+	7	58,3
Показник фінансового левериджу	+	+		+							+	5	41,7
Коефіцієнт забезпечення власними коштами / засобами	+			+				+				4	33,3
Коефіцієнт фінансування		+	+				+			+		4	33,3
Коефіцієнт маневреності власного капіталу			+	+		+	+	+		+	+	8	66,7
Коефіцієнт фінансової залежності				+					+	+	+	5	41,7
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу				+				+	+		+	5	41,7
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень				+				+				3	25,0
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів				+				+				3	25,0
Коефіцієнт структури позикового капіталу				+				+				3	25,0
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів				+				+		+		4	33,3
Інші показники	1	6	1	14	3	4	3	23	11	3	4		

* Джерело: складено І.В. Колос

Головним аргументом при відборі показників є відповідність меті проведення оцінювання: забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства. В роботі використано методичний підхід до формування системи показників фінансової стійкості підприємства, який передбачає послідовне взаємоузгоджене обґрунтування мети і переліку пріоритетних показників.

Проблема розроблення інформаційних моделей аналітичних показників є важливою складовою забезпечення виконання коректних розрахунків. Розроблено інформаційну модель (табл. 3) за такими складниками: назва показника; мета проведення оцінювання; алгоритм розрахунку (розрахункова формула); джерело інформації. Використання такої інформаційної моделі дозволить провести якісне оцінювання рівня фінансової стійкості підприємства і сприятиме отриманню достовірних результатів.

Таблиця 3. Інформаційна модель пріоритетних показників оцінювання фінансової стійкості підприємства

Назва показника	Мета проведення оцінювання	Алгоритм розрахунку	Джерело інформації
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Встановити частку власного капіталу в загальній сумі капіталу підприємства	Сума власного капіталу, тис. грн	р. 1495
		Загальна сума капіталу підприємства, тис. грн	р. 1900
Коефіцієнт фінансової стійкості	Встановити частку стабільних джерел фінансування в загальній сумі капіталу підприємства	Сума власного капіталу, тис. грн + + Сума довгострокових зобов'язань, тис. грн	р. 1495 + + р. 1595
		Загальна сума капіталу підприємства, тис. грн.	р. 1900
Показник фінансового левериджу	Встановити залежність підприємства від довгострокових і поточних зобов'язань	Загальна сума капіталу підприємства, тис. грн – Сума власного капіталу, тис. грн	р. 1900 – – р. 1495
		Сума власного капіталу, тис. грн.	р. 1495
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Встановити частку власних оборотних активів у власному капіталі підприємства	Сума власного капіталу, тис. грн – – Сума необоротних активів, тис. грн	р. 1495 – – р. 1095
		Сума власного капіталу, тис. грн	р. 1495
Коефіцієнт фінансової залежності	Встановити суму капіталу на одиницю власного капіталу	Загальна сума капіталу підприємства, тис. грн	р. 1900
		Сума власного капіталу, тис. грн.	р. 1495
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Встановити залежність підприємства від позикового капіталу	Сума довгострокових зобов'язань, тис. грн + Сума поточних зобов'язань, тис. грн	р. 1595+ + р. 1695 + + р. 1700
		Сума власного капіталу, тис. грн	р. 1495

* Джерело: складено І.В. Колос

Інформаційною базою для розрахунку показників використовується фінансова звітність підприємства, в якій сконцентрована система показників функціонування за конкретний звітний період, що завершується звіт-

ною датою. Згідно з чинним законодавством України обов'язковими для підприємств є:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) — форма № 1,
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) — форма № 2.

Запропоновано формат звіту, в якому передбачено цифрове й візуалізоване представлення результатів розрахунків з одночасним суміщенням графіку фактичного стану з графіком тренду, що дозволить якнайвигідніше виявити відхилення і відслідкувати розрив. Управлінський звіт може складатися за переліком пріоритетних показників або в розрізі окремого показника. Рішення приймається залежно від необхідності оцінювання перспективного впливу змін на інші показники за результатами ухвалення виважених управлінських рішень.

Для експериментального дослідження використано дані ТОВ «Тальнівський завод «Мінводи» (Вид економічної діяльності — 11.07 Виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки). Для промислового підприємства харчового сектору економіки важливим є об'єкт обліку — Запаси. Відповідно до Облікової політики ТОВ «Тальнівський завод «Мінводи» обрано метод оцінювання запасів при відпуску у виробництво — методу середньозваженої собівартості. В ході дослідження для підтвердження гіпотези щодо впливу методу оцінювання на показники фінансової стійкості виконано порівняльний розрахунок за вихідними даними (табл. 4) з номенклатурної картки об'єкта № 201315.

Таблиця 4. Дані щодо руху виробничого запасу № 201315

Показник	Цвяхи			Залишок одиниць
	Одиниць	Ціна, грн	Вартість, грн	
Залишок на 01.04.2018 р.	70	12,00	840	70
Придбано 05.04.2018 р.	50	15,00	750	120
Відпущено 10.04.2018 р.	60			60
Придбано 15.04.2018 р.	100	18,0	1800	160
Відпущено 20.04.2018 р.	90			70
Залишок на 30.04.2018 р.				70

Джерело: самостійно розраховано Ю.М. Щербак за фактичними даними

Здійснено розрахунки за двома методами оцінки вибуття запасів: середньозважена собівартість і ФІФО. Для розрахунку вартості відпущеного виду запасів за методом середньозважена собівартість розраховано середньозважену собівартість: $(840 + 750 + 1800) / (70 + 50 + 100) = 15,41$ грн.

Розрахунок за методом середньозваженої собівартості представлено в табл. 5.

Таблиця 5. Розрахунок вартості вибуття і залишку виробничого запасу № 201315 за методом середньозваженої собівартості

Дата	Придбано			Відпущено			Залишок		
	Кількість, од.	Ціна, грн	Сума, грн	Кількість, од.	Ціна, грн	Сума, грн	Кількість, од.	Ціна, грн	Сума, грн
01.04							70	12,00	840,00
01.04	50	15,00	750				120	15,41	1590,00
10.04				60	15,41	924,60	60	15,41	665,40
15.04	100	18,00	1800				160	15,41	2465,40
20.04				90	15,41	1386,90	70	15,41	1078,50
Разом	150		2550	150	15,41	2311,50	70	15,41	1078,50

** Джерело: самостійно розраховано Ю.М. Щербак за фактичними даними*

Розрахунок за методом ФІФО представлено в табл. 6.

Таблиця 6. Розрахунок вартості вибуття і залишку виробничого запасу № 201315 за методом ФІФО

Дата	Придбано			Відпущено			Залишок		
	Кількість, од.	Ціна, грн	Сума, грн	Кількість, од.	Ціна, грн	Сума, грн	Кількість, од.	Ціна, грн	Сума, грн
01.04							70	12,00	840,00
01.04	50	15,00	75				70	12,00	840,00
							50	15,00	750,00
10.04				60	12,00	720,00	10	12,00	120,00
							50	15,00	750,00
15.04							10	12,00	120,00
							50	15,00	750,00
	100	18,00	180				100	18,00	1800,00
20.04				10	12,00	120,00	-	-	-
				50	15,00	750,00	-	-	-
				30	18,00	540,00	70	18,00	1260,00
Разом	150		2550	150		2130,00	70		1260,00

** Джерело: самостійно розраховано Ю.М. Щербак за фактичними даними*

Доцільно визначити вплив методів оцінювання вибуття запасів на показники фінансової звітності, зокрема Балансу (Звіту про фінансовий стан) і Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (табл. 7).

Оскільки зміна методів оцінки вибуття запасів впливає на величину статей Балансу (Звіту про фінансовий стан) і Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), це дозволяє стверджувати про зміну рівня пріоритетних показників оцінювання фінансової стійкості підприємства. В

ході формування облікової політики доречно обґрунтовано підходити до вибору методів оцінювання конкретних об'єктів обліку. З метою прискорення проведення розрахунків аналітичних показників їх здійснено в середовищі Microsoft Excel. Застосування електронних таблиць мінімізує кількість помилок в розрахунках і забезпечує задану точність результату. Управлінський звіт представлено на рис. 1.

Таблиця 7. Вплив методів оцінки вибуття виробничого запасу № 201315 на статі фінансової звітності

Показник	Методи оцінки вибуття запасів, грн		Відхилення
	ФІФО	СЗВ	
Баланс (Звіт про фінансовий стан)			
Вартість залишку на кінець періоду	1260,00	1078,50	
Вплив на статтю «Запаси»	1260,00 – 1078,70 = = 181,50	- (за обліковою політикою підприємства)	Збільшення
Вплив на статтю «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)»	148,83		Збільшення
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)			
Вартість вибуття	2130,00	2311,50	
Вплив на статтю «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)»	2130,00 – 2311,50 = = – 181,50	- (відсутній, за обліковою політикою підприємства)	Зменшення
Вплив на статтю «Валовий прибуток»	2130,00 – 2311,50 = = – 181,50		Збільшення (зворотний зв'язок до статті «Собівартість реалізованої продукції»)
Вплив на статтю «Чистий прибуток»	– 181,50*(1 – 0,18) = = – 148,83	-	

**Джерело: самостійно розраховано Ю.М. Щербак за фактичними даними*

Кожен розрахунковий результат отримано на підставі часткового ручного введення дій з вибором формул з числа можливих. В середовищі Microsoft Excel, крім проведення розрахунків за формулами, є можливість здійснювати прогнозування показників на найближчі періоди шляхом побудови лінії тренду з візуалізацією результату.

За результатами проведених розрахунків щодо впливу методів оцінювання запасів встановлено таку тенденцію зміни показників аналізу фінансової стійкості підприємства:

- коефіцієнт концентрації позикового капіталу зменшиться через збільшення статті «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)»;
- рівень решти пріоритетних показників (коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), коефіцієнт фінансової стійкості, показник фінансового левериджу, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт фінансової залежності) залишиться без змін.

Отже, зміни є незначними. В разі ухвалення рішення керівництвом підприємства, перерахуванню підлягатимуть всі об'єкти обліку, щодо яких прийнято рішення змінити метод оцінювання. Як результат, можна

очікувати і суттєвих зрушень у фінансовій стійкості. Саме тому важливим стає не тільки виконання ретроспективного оцінювання рівня фінансової стійкості, а й перспективний (прогнозний) аналіз на основі побудови зміни тренду. Для оперативного реагування на зрушення фінансової стійкості й попередження небажаних станів доцільно проводити моніторинг за пріоритетними показниками на постійній основі з урахуванням секторальних особливостей.

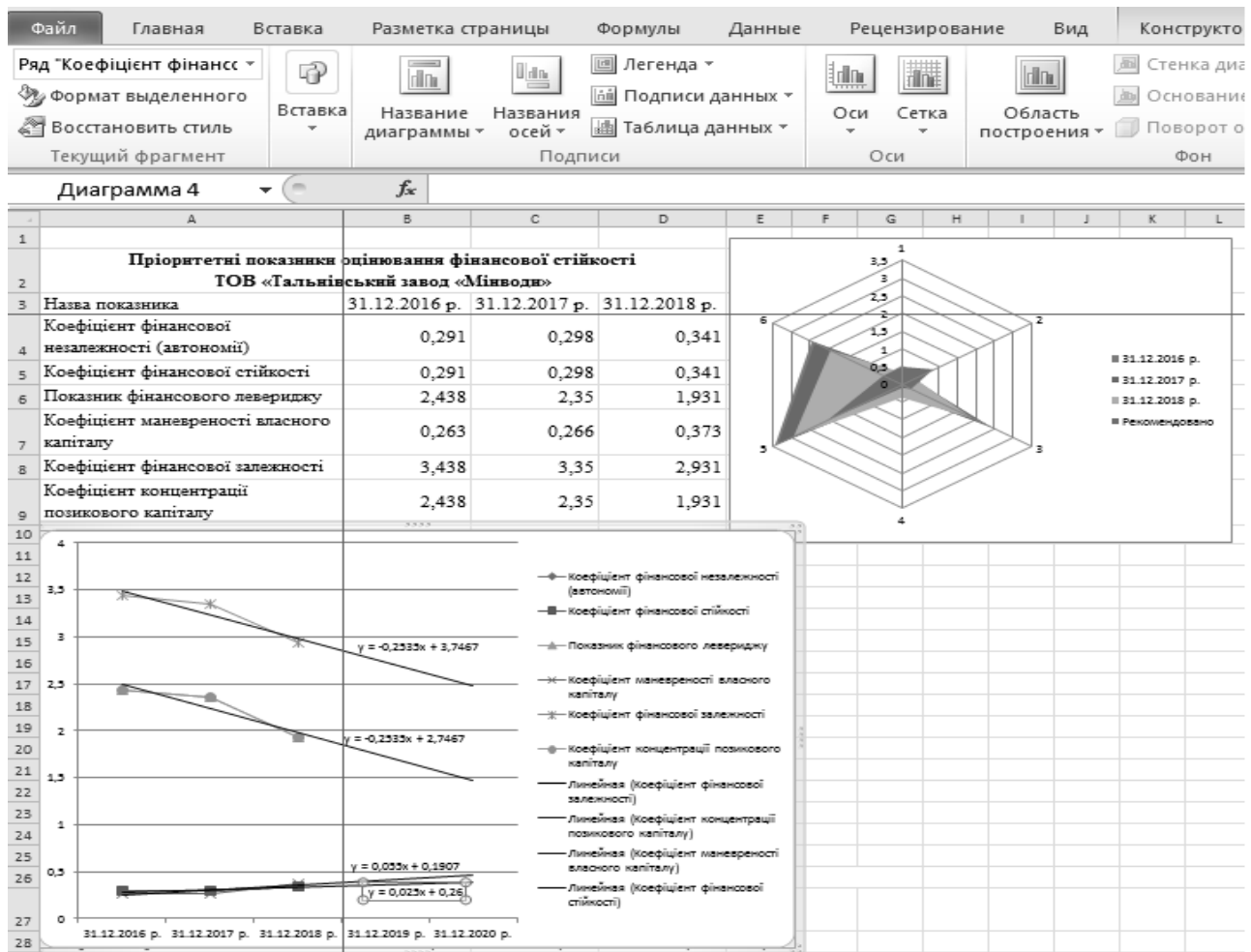

Рис. 1. Інтерфейс формату управлінського звіту
(Джерело: самостійно побудовано І.В. Колос за фактичними даними)

Таким чином, можна зробити висновок про доцільність візуалізації результатів розрахунків. Водночас наявність графіку тренду є найкращим способом контролювання відхилення фактичних значень показників фінансової стійкості від цільових / планових.

Висновки.

За результатами проведеного теоретичного узагальнення науково-методичних підходів і експериментально підтвердження наявності впливу облікової політики на рівень фінансової стійкості підприємства через методологічний аспект зроблено такі висновки:

1. Встановлено важливість облікової політики підприємства як інструмента обліково-аналітичного забезпечення з обґрунтуванням основ-

них аспектів (організація обліку, методологія обліку, технологія обліку) і взаємопов'язаних систем (фінансовий облік, управлінський облік, стратегічний облік, податкові розрахунки, аналітичне забезпечення). Здійснено систематизацію альтернативних варіантів методологічного аспекту облікової політики підприємства окремих об'єктів обліку з метою коректного їх подальшого вибору. Необґрунтований вибір методу оцінки може чинити вплив на значення статті фінансової звітності і може сприяти маніпулюванню даними.

2. Проведені дослідження дали підставу стверджувати про наявність наукового пошуку і дискусійність проблематики з визначення переліку індикаторів фінансової стійкості. За результатами теоретичного обґрунтування встановлено (1) відсутність єдиної прийнятої термінології до назви окремих показників; (2) необхідність визначення переліку пріоритетних (ключових) індикаторів; (3) доцільність однозначного розуміння / трактування алгоритму окремих показників з урахуванням секторальних відмінностей і особливостей.

3. За результатами конструктивно-критичного аналізування опублікованих праць теоретико-методичного, науково-прикладного характеру і виконаного авторського дослідження запропоновано перелік показників для оцінювання рівня фінансової стійкості. Визначено як пріоритетні (ключові) показники: коефіцієнт фінансової незалежності (автономії); коефіцієнт фінансової стійкості; показник фінансового левериджу; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт концентрації позикового капіталу.

4. Розроблено інформаційну модель пріоритетних показників оцінювання фінансової стійкості підприємства шляхом взаємоузгодженого встановлення назви показника; мети проведення оцінювання; алгоритму розрахунку (розрахункова формула); джерела інформації. Використання такої інформаційної моделі дозволить виконувати якісні розрахунки з оцінювання фінансової стійкості підприємства і сприятиме отриманню достовірних і однозначних результатів.

5. Розроблено формат управлінського звіту з подальшим його представленням. Запропоновано для прискорення проведення розрахунків аналітичних показників і суміщення графіку фактичного стану з графіком тренду формувати звіт в середовищі Microsoft Excel з використанням вбудованих функцій (вибір розрахункових формул і використання графічних можливостей візуалізації). Такий формат звіту сприятиме постійному моніторингу, своєчасному виявленню відхилень і встановлення й упередження розривів щодо бажаного стану. Активне використання запропонованого формату управлінського звіту сприяє кращому сприйняттю інформації. Переваги формату звіту полягають у відображенні фактичного результату, результату минулих періодів та тренду на перспективу.

Таким чином, застосування на практиці розроблених теоретичних і прикладних рекомендацій дозволить керівництву і менеджерам заздале-

гідь виявити проблему впливу облікової політики на рівень фінансової стійкості і розробити варіант попередження або подолання на ранніх стадіях прояву.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *База даних «Законодавство України»*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 09.09.2020 р.).
2. МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». *База даних «Законодавство України»*. URL: [http://www.minfin.gov.ua/file/link/394612/file/IAS_%202008_%20\(ed_2013\)ua.pdf](http://www.minfin.gov.ua/file/link/394612/file/IAS_%202008_%20(ed_2013)ua.pdf). (дата звернення 09.09.2020 р.).
3. DIRECTIVE 2013/34/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC (Text with EEA relevance). URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0034&rid=53>.
4. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Фінансовий облік у системі управління : монографія. Тернопіль: Карт-бланш, 2006. 178 с.
5. Колос І.В. Особливості облікової політики для сучасного підприємства. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 2-3. С. 41–52.
6. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Теорія і практика формування облікової політики : монографія,. Тернопіль: Карт-бланш, 2010. 260 с.
7. Вахрушина М.А., Лялькова Е.Е. Учетная политика в системе управленческого учета: методика формирования, практика применения : монография. М.: Экономистъ, 2008. 205 с.
8. Житний П.Є. Облікова політика в умовах розвитку фінансово-промислових систем: методологія та організація : монографія. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2007. 351 с.
9. Киселева Т.К. Методика построения учетной политики на предприятии : монография. Запорожье, 2003. 244 с.
10. Бляхарчук М.О. Моделювання облікової політики. *ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки*. Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1 (5). Частина 2. Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2015. С. 42–50.
11. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 р. № 81. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>. (дата звернення 09.09.2020 р.).

12. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій : Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р. № 22. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>. (дата звернення 09.09.2020 р.).

13. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>. (дата звернення 09.09.2020 р.).

14. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>. (дата звернення 09.09.2020 р.).

15. Методичні рекомендації з аналізу фінансового стану підприємств, які звертаються до податкових органів з питання розстрочення (відстрочення) податкових зобов'язань : Листа ДПА України від 23.07.2009 р. № 15653/7/24-0417. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1565225-09>. (дата звернення 09.09.2020 р.).

16. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств : Центральна спілка споживчих товариств України від 28.07.2006 р. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06>. (дата звернення 09.09.2020 р.).

17. Мороз Ю.Ю. Система показників для моніторингу рівня фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств та їх облікове забезпечення. *Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1(16)*. С. 138-149.

18. Дехтяр Н.А., Дейнека О.В., Черніговець К.В. Оцінка фінансової стійкості підприємства із застосуванням методів економіко-математичного моделювання. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2016. Т. 21. Вип. 1. С. 195–199.

19. Косарева І.П., Удовика Є.М. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 246–251.

20. Лишенко М.О. Аналіз фінансової стійкості підприємства як елементу забезпечення фінансової стабільності роботи підприємства. *Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 2. С. 49–57.

21. Слободян Н.Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика. Економічний аналіз. 2014. Т. 18(2). — С. 239-245. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2014_18\(2\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2014_18(2)_34). (дата звернення 09.09.2020 р.).

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Соломчук Л.М., канд. екон. наук, доцент

Для ведення власної господарської діяльності будь-яке підприємство повинне мати майно, що забезпечить його існування та отримання відповідних фінансових результатів. Як правило, таке майно складається з різних засобів, як речових так і фінансових, кількість та структуру яких диференціюються в залежності від характеру господарської діяльності підприємства. Все майно господарюючого суб'єкта можна поділити на необоротне та оборотне. Для правильного віднесення відповідного майна підприємства до необоротних або оборотних активів необхідно керуватися відповідними класифікаторами (факторами) до яких можна віднести вартість відповідного активу, період його корисного використання, а також які функції вони виконують у господарській діяльності суб'єкта.

Характер діяльності суб'єкта господарювання, організація та технологія виробництва, умови постачання та збуту прямо пропорційно впливають на склад і структуру його майна, яке поділяється на оборотні та необоротні активи.

Поняття необоротні активи є далеко не однозначним. Багато науковців називають необоротні активи основним капіталом який поділяють на три складові — матеріальні цінності, нематеріальні активи та фінансові вкладення, в період радянського союзу необоротними активами називали основні засоби, деякі вчені вважають, що необоротні активи це поза оборотні активи, тобто ті, які не приймають участь у процесі виробництва. Проблема полягає у тому, що науковці, як правило, розглядають окремі складові необоротних активів, не приділяючи увагу безпосередньо ідентифікації самої економічної їх суті.

Розглянемо економічну суть терміну «необоротні активи» різними вченими науковцями (таблиця 1). Як видно з даної таблиці кожен з авторів виділяє певні характерні риси, але кожен з них погоджується з тим, що до необоротних активів застосовуються дві основні характеристики — економічна вигода від їх застосування та тривалий строк їх корисного використання.

Виходячи з даних визначень, можна сказати, що необоротні активи являються носіями таких ознак як активи, які не підлягають реалізації терміном одного року, мають термін корисного використання більше одного календарного року або операційного циклу, свою вартість переносять